

Δεξιός και αριστερός εθνικισμός

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Εθνικισμός είναι η αναγκαστική συνύπαρξη με τα κατακάθια της πατρίδας σου. Αν δεν κάνω λάθος ο αφορισμός ανήκει στον Καρλ Κράους. Ο εθνικισμός απέχει από τον πατριωτισμό όσο απέχουν τα στερεότυπα από τα βιώματα. Ο εθνικισμός στηρίζεται σε ένα σύμπλεγμα στερεοτύπων. Αν είσαι Έλληνας πρέπει να μισείς τους Τούρκους, να περιφρονείς τους Σκοπιανούς, να είσαι αντισιμίτης και να πιστεύεις ότι η μετανάστευση είναι ένα διεθνές σχέδιο του τραπεζικού κεφαλαίου για να μολύνουν τη γηνοσιότητα των Ελλήνων με πακιστανικό αίμα. Αν δεν τα πιστεύεις όλα αυτά, αν δεν πιστεύεις ότι οι Αμερικανοί υπάρχουν για να βομβαρδίζουν τον κοσμάκη και τη Σερβία, οι Γερμανοί για να δανειζούν, να καταχρώνουν τον κόσμο και να ταπεινώνουν τη Βραζιλία στο ποδόσφαιρο –γιατί ναζί γεννήθηκαν ναζί θε να πεθάνουν– αν δεν είσαι βέβαιος ότι υπάρχει μια εβραϊομασονική συνωμοσία που καταστρέφει την ωραιότερη και πλουσιότερη γλώσσα του κόσμου –λες και δεν φτάνει ο ηλίθιος συμπατριώτης σου που την κακοποιεί– τότε δεν δικαιούσαι να λες ότι ανήκεις στον σοφό αυτό λαό που επινόησε ακόμη και τον μουσικά, όπως λέει ο Πλάτων στην Πολιτεία του. Εννοείται πως δεν το λέει αλλά είναι σαν να το έχει πει. Ο πατριωτισμός στηρίζεται σε βιώματα. Είναι η παιδική σου ηλικία, οι γονείς σου, το τοπίο που έκανες τα πρώτα σου βήματα, η γλώσσα στην οποία ψέλλισες τις πρώτες σου λέξεις. Ο εθνικιστής εξιδανικεύει την πατρίδα του για να υπηρετήσει τον δικό του ναρκισσισμό, για να εξιδανικεύσει τον εαυτό του. Ο πατριώτης την αγαπάει, ακόμη κι αν αισθάνεται ξένος σ' αυτήν, κι αν θέλει να την διορθώσει, ακόμη κι αν την σαρκάζει ή την ειρωνεύεται το κάνει επειδή την αγαπάει. Ο Ροϊδης δεν ήταν λιγότερο πατριώτης από τον Παπαρρηγόπουλο.

Ο εθνικισμός, ως εμμονή και ιδεολογική αγκύλωση, καλύπτει πολύ ευρύτερο φάσμα κοινωνικών συμπεριφορών από όσο καλύπτει η πολιτική του έκφραση. Στην Ελλάδα του 2014 το μόνο κόμμα που αυτοαποκαλείται εθνικιστικό είναι η Χρυσή Αυγή. Όμως το λεγόμενο αντιμνημονιακό μέτωπο ενεργοποιεί τα εθνικιστικά συμπλέγματα, υποδόρια, αν και όχι πάντα υποδόρια. Ο αντιγερμανισμός ίσως είναι το δημοφιλέστερο. Τον ενσαρκώνει η βιβλική μορφή του Μανώλη Γλέζου, χαλκογραφία ενός ηρωικού παρελθόντος το οποίο διακτινίζεται στο παρόν. Όσοι τον ψήφισαν αισθάνθηκαν ότι πήραν κάτι από τη δόξα του. Ο αντιευρωπαϊσμός είναι χαρακτηριστικό επίσης του σημερινού εθνικισμού. Για την αριστερά στηρίζεται στο γεγονός ότι η Ευρώπη είναι το κάστρο του καπιταλισμού και το ορμητήριο του φιλελευθερισμού. Για τη Χρυσή Αυγή η Ευρώπη πήρε λάθος δρόμο μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν πητήθηκαν οι υγιείς δυνάμεις του γερμανικού εθνικοσοσιαλισμού. Κάνουν τατουάζ με αγκυλωτούς σταυρούς αριστερόστροφους, σαν αυτούς που έβρισκε ο Σλίμαν χαραγμένους στα ερείπια της Τροίας, και παίζουν με τις λέξεις ότι δήθεν δεν έχουν σχέση με τους δεξιόστροφους των ναζί γιατί τώρα έχουν αρχίσει να αντιλαμβάνονται πως ο εθνικισμός τους, αν απαλλαγεί από τα ξυρισμένα τους κεφάλια και τη ναζιστική βλακεία, μπορεί να έχει πολύ μεγαλύτερη απήχηση. Ίσως όμως να είναι αργά. Μπορεί και να μπορεί και όχι.

Υπάρχει μία ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στον ελληνικό εθνικισμό, για παράδειγμα, και τον γαλλικό εθνικισμό. Ο Γάλλος εθνικιστής, οπαδός του Εθνικού Μετώπου, μπορεί να είναι αντιγερμανός, λόγω ιστορικού παρελθόντος, μπορεί να είναι ευρωσκεπτικιστής και να είναι εναντίον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όμως αν και Γάλλος εθνικιστής δεν παύει να είναι Ευρωπαίος. Δεν αρνείται βασικά κεκτημένα του ευρωπαϊκού πολιτισμού, το Εθνικό Μέτωπο αποδέχεται την κληρονομιά των «ανθρωπιστικών παραδόσεων» και γι' αυτό έχει αποκοπεί προ πολλού από κάθε αναφορά και σχέση με τον νεοφασισμό ή με το παρελθόν των συνεργατών των Γερμανών, των λεγομένων «collabos», παράδοση που μέσω του OAS αποτέλεσε και τον πρώτο του πυρήνα. Ο Έλληνας εθνικιστής όμως, όταν αμφισβητεί την ευρωπαϊκή ένταξη της Ελλάδας στην πραγματικότητα αμφισβητεί την ευρωπαϊκή υπόσταση της χώρας. Μιλούν, σε πείσμα της παιδείας μας, για μια Ελλάδα που γυρίζει την πλάτη της στη Δύση για να βρει τον εαυτό της, αυτόν τον φανταστικό ανατολίτη που πάντα κυκλοφορούσε σαν φάντασμα ανάμεσά μας, στην πραγματικότητα όμως, ακόμη και οι Έλληνες

Όλη η πνευματική ελληνική παράδοση, από τον Σολωμό ως τον Σεφέρη, είναι μια συνεχής συνομιλία με τον ευρωπαϊκό πολιτισμό.

της Σμύρνης ή της Πόλης ήθελαν να του γυρίσουν την πλάτη. Όλη η πνευματική ελληνική παράδοση, από τον Σολωμό ως τον Σεφέρη, είναι μια συνεχής συνομιλία με τον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Είναι και η διαφορά της Χρυσής Αυγής από τη δικτατορία των συνταγματαρχών, οι οποίοι ποτέ δεν αμφισβήτησαν την ένταξη της Ελλάδας στον δυτικό κόσμο.

Υπάρχει και ένας αριστερόστροφος εθνικισμός. Αναφέρθηκα πριν στον Μανώλη Γλέζο και τον αφηρωισμό του εν ονόματι του αντιγερμανικού αγώνα. Αυτός τον ενσαρκώνει με τον πιο γραφικό τρόπο, όμως πίσω του ακολουθεί η χορωδία του αριστερού εθνικισμού που αμφισβητεί την ευρωπαϊκή ένταξη της Ελλάδας. Δεν ξέρω τι ευρωπαϊκή εμπειρία έχουν άνθρωποι σαν τον κ. Λαφαζάνη και τον κ. Στρατούλη, θέλω να πω ποιες εικόνες και ποιοι συνειρμοί δημιουργούνται στο μυαλό τους όταν ακούν την λέξη Ευρώπη. Εκείνο που είναι βέβαιο όμως είναι πως ένα από τα μεγάλα προβλήματα του ΣΥΡΙΖΑ είναι ότι δεν έχει ξεκαθαρίσει τη θέση του απέναντι στο ζήτημα. Και δεν αναφέρομαι μόνον στο ευρώ. Αναφέρομαι στην πολιτική Ευρώπη, την οποία έβαλε στο στόχαστρο ο αντιμνημονιακός αγώνας. Η διαφορούμενη θολούρα δεν θα του επιτρέψει ποτέ να δημιουργήσει πλειοψηφικό ρεύμα, παρά τις έντιμες προσπάθειες που καταβάλλει προς αυτήν την κατεύθυνση η συγκυβέρνηση.

Η ένταξη της Ελλάδας στην πολιτική οικογένεια της Ευρώπης ήταν αποτέλεσμα του πατριωτικού πεισματος του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Ο σημερινός εθνικισμός, δεξιός ή αριστερός, προσπαθεί να φέρει τον χρόνο πίσω. Ευτυχώς υπάρχουν και οι νόμοι της φυσικής.

ttheodoropoulos@kathimerini.gr